

Єврейський слід в історії Корця

На землях сучасної України євреї поселилися у період середньовіччя. Вони разом з українцями та іншими народами упродовж віків творили історію української держави, стали невід'ємною частиною народу України, персонажами української літератури та усної народної творчості. Іудеї в Корці теж історично склали більшість, бо Правобережна Україна традиційно була зоною "осілости" єврейського населення. Століттями формувалася і своєрідний спосіб життя єврейських общин у містечках нашого краю. За рідким винятком це було життя бідняків, затиснене між турботою про шматок хліба і синагогою. Заможні євреї, власники багатих крамниць, орендатори промислових підприємств жили на головній вулиці міста у добротних будинках. Бідні євреї тіснилися в дерев'яних будинках з глиняною підлогою. Правовірні пожили євреї, служителі релігійного культу, носили довгі чорні халати, на головах – ярмоли, з-під яких звисали кучеряві пейси. Такий же вигляд мали підлітки, які відвідували релігійну школу – хедер, де вчилися читати Тору, Талмуд. Кожна єврейська сім'я намагалася дати хлопчикам релігійну освіту.

У сім'ях бідних євреїв старанно дотримувались національних звичаїв та релігійних традицій. В їх доміках з правого боку вхідних дверей на деревному косяку кріпився невеличкий металевий або шкіряний футляр, у якому лежав пергамент з цитатами з Тори. Переступаючи поріг, кожен єврей мав торкнутися рукою, а потім поцілувати цю шкатулку, що звалась мезузою. Вважалось, що таким чином він захищає себе від лиха у цьому домі. Дотримувались євреї і таких релігійних традицій, які забороняли в суботу, а також дні певних свят виконувати будь-яку роботу, навіть розводити вогонь у печі для приготування їжі. Для цього вони запрошували українців.

Основними напрямками діяльності єврейського населення в краї були сфери обміну та посередництва. Займалися лихварством, промислами, ремеслами, торівлею. В Корці була заснована перша на Україні друкарня на івриті. Вона була заснована в 1776 році і працювала до 1781р. За цей період було надруковано близько 20 книг.

Серед євреїв були лікарі, юристи,

вчителі. Порівняно менше з них було зайнято у сільському господарстві. Єврейське населення мало органи самоуправління — кагали, а у 20–30 рр. ХХ ст. вони мали назву єврейські гміни. Єврейські громади утримували спортивні товариства, навчальні заклади, лікарні, притулки. Серед євреїв існувала майнова диференціація, багаті були власниками будинків, крамниць, підприємств, фотосалонів.

Єврейські громади збудували на території Кореччини шість синагог. Синагога (бейт кнессет) відігравала суттєву роль в житті єврейського населення. Це був не тільки будинок молитви, а й місце зібрання єврейської людності. Синагоги на той час були також осередками освіти в регіоні. Будівлі єврейських храмів не виділялись величчю розмірів, ані багатством внутрішнього інтер'єру. Все там мало служити головній меті — зустрічі з Богом. Всі синагоги будувались орієнтацією на Єрусалим, туди де колись височів Храм — Свята Святих всіх іудеїв. Кожної суботи на ранішньому Богослужінні урочисто відкривався Ковчег та високо піднімався свиток Тори, обносили навколо тих, хто зібрався на молитву, а потім з кафедри читувався наступний уривок з Тори.

Переважає більшість євреїв міста і повіту знаходилися під впливом релігійно-містичного напрямку, відомого під назвою хасидизм, що значить благочестя. Засновником цього напрямку, який мав народні витоки, був знахар Ізраїль Баал Шем-Тов (скорочено Бешт). Завоювавши велику популярність серед простої єврейської маси, Бешт, якого після смерті визнали святым, невдовзі мав палких послідовників, зокрема - Пінхас у м. Корець та інші.

На початку 40-х років минулого століття в Корці та районі проживало трохи більше 8 тисяч євреїв. Більша частина євреїв Корецького району були знищені в період Голокосту, а ті, які вижили – емігрували після закінчення Другої світової війни. Усі шість синагог, які на той час функціонували в місті, було зруйновано.

На території Корецького району поховано чотири цадіки — праведних євреїв, духовних наставників місцевого єврейства, могили яких й сьогодні

відвідують колишні жителі Корця, переважно старшого віку. Ці люди, щороку приїжджаючи на свою Малу Батьківщину, віддають шану загиблим та померлим родичам. Вони проводять на їх могилах релігійні обряди, щоб вшанувати пам'ять предків і доторкнутись до витоків свого народу.

Щороку для того, щоб допомогти українцям та іншим національностям, що проживають в Корецькому

районі краще зрозуміти культуру, звичаї та розвіяти міфи, що склалися століттями, вони постійно поповнюють експозицію музею все новими і новими предметами іудейської матеріальної культури. Щороку співпраця між українськими і єврейським народом на території нашого краю міцнішає, повертаючись до часів, коли всі етнічні групи на території Корецького району жили в мирі, визнавали і шанували традиції і звичаї один одного.

Ніла БРУХЛІЙ, директор районного історичного музею

9 листопада – Міжнародний день боротьби проти фашизму, расизму та антисемітизму

Шануючи пам'ять про загиблих

Виконуючи президентські завдання щодо зміцнення міжнаціональної злагоди та порозуміння, місцева влада дбає про збереження пам'ятних місць. Відтак днями відбулася виїзна нарада на базі Рінецької сільської ради з питань облаштування території меморіалу «Єврейські поховання», в якій взяли участь в.о. голови Корецької РДА Олександр Карпуша та сільський голова Тетяна Руска. Відвідали місце захоронення євреїв, котрі загинули від рук фашистських окупантів (на фото).

Вл. інф.

З редакційної пошти

Завжди пам'ятаймо

про безвинні жертви мирного населення в роки воєнного лихоліття Другої світової війни. Мені випало разом з регіоналами Рівненської Курії з Костополя, Здолбунова, Корця, Рівного здійснити поїздку на місце бувшого села Мишаківка (нині територія Березнівського району), яке було розташоване в лісі за 20-25 км від села Устя.

Це село у квітні 1943 року було